

L' ART DEL PAGÈS

Los canals de rego en Espanya.

Ab aquest titol ha publicat lo senador D. Fernando Puig una carta dirigida al Ministre de Foment, encaminada á obtenir del Govern la intervenció directa pera construhir pantános y canals de rego.

En ella posa de manifest lo Sr. Puig la escassa extensió de terrenos de regadiu que hi ha en Espanya, donchs de 49.751,000 hectáreas dedicadas al cultiu, sols se regan 1.200,000.

En sa consecuencia demana se construheixin per compte del Estat, que á la llarga obtindrà d' aixó grans beneficis, pantános y canals que reguin la inmensa superficie avuy de secá.

Al efecte diu que, en lloch de concedir subvencions que ningú solicita-ja que d' aquestas empresas no s' obtenen los beneficis immediats que d' altrás resultan-lo Govern deu acometre per son compte la execució de ditas obras.

Per aixó lo Govern pot molt bé disposar dels fondos sobrants en lo Ministeri de Foment, que en alguns anys ha importat catorze milions de pessetas.

Cita l' exemple del govern francés, que no ha vacilat en sacrificar importants sumas pera la construcció del canal del Ródano, qual obras se comensarán aviat.

Termina la carta recomanant al Ministre de Foment acometi ab resolució los projectes que la motivan ab lo que rebrá las enhorabonas y l' agraïment del pays.

SANEJAMENT DE CASTELLDEFELS Y PLA DEL LLOBREGAT (*)

REAL ACADEMIA DE MEDICINA Y CIRURJIA DE BARCELONA

(Acabament)

Demarcació de Castelldefels.—Situat al S. y encara que mes distant del Llobregat que 'ls anteriors pobles, per las circumstancies de son terreno está en pitjors condicions de salubritat. Los següents datos son, en efecte molt lamentables. Tenia uns 122 vehins en l' any 1760, que en 1887 quedavan reduhits á 55. En aquella fetxa hi havia 38 parells de bous y actualment casi no queda un cap de bestiar boví. Desde l' any 1750 al 1799 la població 's renová duas vegadas, y desde 1800 fins á la fetxa quatre vegadas. Hi ha mes de 50 casas abandonadas desde l' any 1820 y unas 20 en estat de ruina. En tan de temps no mes una casa s' ha obrat de neu. A contar del sigle passat las defuncions cada any han excedit en 10 ó 12 als naixements, y tan sols en duas anualitats excediren de 3 ó 4 los nats als morts. D' aixó resulta confirmada la estadística general (que enviá 'l senyor Alcalde d' aquell poble en 1888), per la que en los 88 anys del present sigle se veu hi hagué 2,094 defuncions y 1364 naixements, es á dir: un máxim de 730 defuncions en dits 88 anys. Devegadas en certas épocas del estiu la insalubritat es tan gran que sos efectes son de veritable pandemia; aixís en l' any 1875 de 211 habitants hi hagué 198 atacats, dels que 'n moriren 19. Los supervivents actualment son no mes tres; un de 43 anys, altre es de 48 y altre de 58. En la darrera comuni-

(*) Vegis lo número anterior.

cació remesa per lo senyor Alcalde se consignaren los noms de tots los atacats en Juliol, Agost y Setembre de 1887, sumant un total de 151, mols dels quals abandonaren lo poble, buscant altres climas ó passant al hospital de Barcelona. Lo cens de la població era llavors de 230 habitants. De tant pessim estat resulta una constant emigració, no compensada may per los immigrants que procedents d' Aragó y Valencia, bregan contra aquella insalubritat en busca de feyna de pagés, fins que emigran altra volta ó moren. Quedan, donchs, molts terrenos abandonats é improductius per falta de brassos y tot plegat contribueix á la decadencia d' una comarca que podria ser productiva com cap altra.

Aquesta Academia ha regonegut la major part de las sonas pantanosas de Castelldefels y de Gavá, examinantlas d' un modo general, sens entrar en detalls geològichs y d' altra índole mes pertinents al agrimensor y al enginyer com son alturas de nivells, pendents, dimensions, profunditats, etc., y en aquest sentit creu que deu limitar sa competencia á indicar lo que podria ferse segons los preceptes generals que la higiene aconsella.

No hi ha dupte de que la causa primordial d' aquells estanys està en l' acarreg de llots, arenas y detritus que porta 'l riu Llobregat en sas soptadas avingudas y per las moltas giradas de son curs, per las que 's desborda régant los terrenos próxims.

Comensant per la regió mes castigada per lo paludisme, que, com acabém de veure, es Castelldefels, devém recordar que cap al E. existeixen unas serraladas de terra sorrenca, veritables dunas dignas de pendres en consideració per la utilitat que se 'n podria treure en cas de que s' adoptés la operació del repleament ó colmatatje del terreno ahont convingués.

Aquest procedir es recomenable en los tolls de Castelldefels, que segons los experts están al mateix nivell uns (y altres á un nivell més baix) que 'l de la mar, lo qual dificulta l' emprar lo drenatje. Creu la Academia que distant la duna més apartada uns mil metros, son trasport per vía férrea económica no ha d' esser molt costós. Pero aquesta mida sols adoptable als estanys y corredoras quin nivell no excedeixi al de la mar, encara que de gran utilitat no evitaria las emanacions permanents subterràneas, també infecciosas ó maláricas, per lo que caldria. donada la impermeabilitat del subsol en molts llochs pro-

cedir á una reforma complerta de la regió emprenent las obras de sanejament necessarias.

No tractantse en aquest informe d' un estudi detallat y concret, si no d' una moció destinada á cridar la atenció de las autoritats totas que en l' assumpto deurian intervenir, la Academia no pot rebassar los limits que la mateixa índole del treball li senyala.

De totas maneras, y partint de la base de la urgencia ab que deu procedirse al sanejament de la regió, no pot menos de convenir en la absoluta necessitat d' aixecar un plano detallat de tota la sona, ab las cotas corresponents, aixis com practicar una série de sondeigs en diferents puns, pera conèixer ab exactitut la configuració del pais, lo curs de las ayguas corrents, com especialment las del Llobregat, sos afluents y demés llits torrencials que abocan á la mar, los llocs en que existeixen estanys superficials y estanys subterranis, diferencia de nivells, permeabilitat ó impermeabilitat del terreno, treballs de canalisació ó desgüas, y, en una paraula, tots los datos que deuen tenirse en compte.

Establerta aquesta base, fonament dels preceptes higienichs y de las aplicacions técnicas d' enginyeria, la Academia, que 's troba disposada á contribuir ab tota sa voluntat á tan benemérita obra, procurarà detallar més son pensament y valorar desde 'l punt de vista higiénich los medis que 'ls enginyers conceptuin aplicables.

Per ara 's limita á aconsellar, en principi, los següents preceptes, qual aplicació ha de subordinarse á lo que resulti dels estudis topográfichs y geológichs.

Primer. La obertura de canals de conducció pera evitar la disseminació de las ayguas pluvials procedents de las montanyas y terrenos alts y la neteja dels canals existents.

Segon. Terraplenar los indrets baixos y dipòsits naturals d' ayguas estanyadas.

Tercer. Derivar las ayguas subterràneas, alsantlas al nivell suficient, conseguint d' aquesta manera regar las parts altes y aixugar las entolladas ó embassadas.

Cuart. Drenatge dels estanys que tingan prou elevació sobre 'l nivell de la mar. fet de manera oportuna pera treure l' excedent d' aygua que avuy existeix en molts llocs.

Quint. La rectificació del curs del Llobregat desde Sant

Boy ó desde Sant Feliu, ab lo propòsit de facilitar la sortida de las ayguas, evitar aturalls y sobreixidas, y terraplenar los estanys de Remolá y altres pròxims á Castelldefels.

Sisé. Plantar pins, eucaliptus, salzers, albas, freixas, etc

Setè. Destinar á conreu tota la superfície sanejada y sometre á la mateixa práctica tota la que 's vaja sanejant.

Vuitè. Obligar á la empresa del ferrocarril de Fransa (Secció de Vilanova) á terraplenar las depressions que feu pera sas obras; á construhir sota la via, en los punts que estigan á major nivell que 'ls camps vehins, sortidas pera las ayguas que 'l terraplé sol deturar y plantar á lo llarch de la via eucaliptus glòbulus

Novè Estudiar detingudament la canalisació subterrànea de tot lo plá, sens perdre de vista en son estudi y aplicació, la possibilitat de que si á Barcelona s' estableix lo *tout á l'égout* y 'l natural aprofitamet de las ayguas, aquestos camps serveixin de purificadors del material excretat per la urbe.

Aquestas son las midas generals que creu mes recomenables la Academia que suscriu. Lo detall y la técnica de sa realisació, no pot esser de nostra incumbencia; pertany mes be á altres entitats facultativas, á las que 'l Govern deu consultar y encarregar aquestos treballs. No obstant, la Academia, al reclamar per la salut de son districte, obrará en justicia, reservant-se 'l dret d' intervenir en aquells treballs, ó de acceptar son corresponent lloch en la Comisió técnica que pera durlos á terme nombri la Superioritat.

La Academia se veu en lo deber de insistir sobre la necessitat d' aquesta obra sanitaria. No ignora las dificultats que ofereix ni 'ls obstacles de caràcter económic que trobará son plantejament y realisació; pero, animada per son bon desitj, creu arriat lo moment de que acabi aquesta prolongada espectació; aqueixa ruïnosa dessidia y aqueix perill permanent en un territori tan pròxim á la ciutat.

Ja que la reforma d' aqueix plá no te res d' impossible ab los medis de que disposan avuy las ciencias físicas, sols hi ha que tenir en compte lo factor económic, pero los sacrificis pecuniaris que dits treballs imposan al Estat, á la Diputació provincial, al Ajuntament; ¿tenen tal volta importancia tractanse d' un fi tan lloable?

Per altre part, si desde fá alguns anys aquellas terras están

abandonadas, ermas é improductivas, quan son perfecte sanejament las mudi en camps d' exuberant vegetació. ¿no li torrarán de sobras al Estat las cantitats que ara han de invertirse en ferlas bonas y fértils?

Aquesta Academia te la honra de acudir atentament á la Superioritat en demanda de que no s' allargui un assumpto tant urgent, suplicant á V. E. pera que disposi lo oportú pera que 's veján cumplertas sas aspiracions. La comarca del Baix Llobregat ho reclama, la higiene pública ho imposa.

Lo *Secretari perpétuo*, Lluís Sunyé y Molist.—Lo *President*, Bartumeu Robert.

CORRESPONDENCIA.

Sr. D. Francisco X. Tobella.—Barcelona.

Apreciat Director. Després d' algun temps de silenci dech donarli malas noticias.

En lo terme de Pierola, lloch dit Hostalets, verificant los traballs d' hivern de varias vinyas han trovat la terrible filoxera apoderada de las arrels dels ceps. Vinyas que l' estiu passat res demostravan, avuy son casi en sa totalitat invadidas per lo terrible pugó.

En lo terme de Collbató un pagés, al arrancar uns arrelats per substituir alguns ceps morts de sa vinya, los trová també malmesos en sas arrels, y completament plens de filoxera, habentlos de desairar. Tot aixó fa preveure que la terrible plaga ha avansat molt sa tasca devastadora y que lo próxim estiu ha de dar un trist que veure als nostres pagesos.

Lo poch vi que queda va venentse de 15 á 25 pessetas, segons classe.

La cullita del oli ja toca á son terme y prompte es desferán la classe *vera* que promet donar mes que la ja recolectada *palomar*.

Sens més per avuy d' aqueix S. S.

Emili Pascual.

Bruch 9 Mars de 1889.

SECCIO DE NOTICIAS AGRICOLAS.

Bolets fora de temps.—Segons llegim en los diaris de las Balears, fa dias que s' han presentat á la venda pública en lo mercat de Mahó, bolets acabats dt oullir

Aquest fet, raro en la estació actual, se deu indubtablement á la abundancia de plujas en los últims mesos.

Invent maravillós.—Diu un periodich de Figueras: En aquesta regió, eminentment agrícola, no deu passar desapercibuda la noticia de un curiosissim á la vegada que molt útil invent.

Se tracta sino d' emplear un método científich, per lo qual los nuvols se veurán forsats á obrirse y regar los agotats camps.

L' invenció consisteix en despatxar, á la regió dels núvols, bombas ó globos conductors de torpeders y cápsulas explosivas fentlas reventar per medi de la electricitat, comdempnant d' aquest modo los nuvols acuosos per medi de la explosió, la cual farà precipitar la pluja sobre 'l camp que 's vulgui regar pera la vegetació ó pera purificar y renovar la atmósfera durant los períodos de pestes ó epidemias.

Los detalls técnichs que acompanyan á la relació d' aquest describiment científich permeten confiar un éxit próspero.

La casa Alesan.—Per nota que hem rebut d' aquesta acreditada casa, establerta fa molts anys en nostra ciutat, se 'ns recorda la numerosa llista de materials pera la agricultura que 'l Sr Alesan té á disposició del públich que vulga honrarlo ab sa confiança.

En l' anunci que va insert en altre lloch d' aquest número lo lector hi trovará lo mes propi de la temporada pera provehir-se'n ab la anticipació deguda.

Mala nova.—Segons noticias, s' ha celebrat en Alcira una reunió de culliters de taronja, pera tractar en ella del precari estat en que 's troba dita producció avans tan floreixent, y deis medis que deuen adoptar-se pera lliurarla de la ruina á que marxa mes que depressa.

Segons tenim entés, alguna cosa 's projecta també en Cas-

telló conduhent á iguals propòsits, y al efecte 's nota bastanta agitació entre 'ls culliters que están disposats á no perdonar cap medi pera que sos interessos no sufreixin la considerable depreciació que avuy los arruina, per los baixos preus á que venen la taronja, que no compensan los gastos de cultiu, y que de seguir aixís serán la miseria y la pobresa dels pobles de la Plana.

Mina de Badalona —La Comunitat de regants de la mina de Badalona celebrará Junta general ordinaria lo diumenje dia 24 del mes que som, en la qual se tractará de la instalació d' un *motor á vapor* pera aumentar lo caudal d' ayguas, convocant á tots los particeps en la aprofitament de las mateixas.

Mostrari de ceps americans.—La Comissió Provincial de defensa contra la filoxera de Barcelona ha acordat establir un mostrari colecció de ceps americans en la Granja Experimental d' aquesta provincia, situada en lo terme de Gracia, ab l' objecte de que serveixin pera fer probas sobre d' ells y puguin facilment ser vigilats d' aprop.

D. Mariano Llofriu, enginyer agrónomo de la Provincia, es lo facultatiu encarregat de practicar los experiments, que correrán de compte de la sobredita Comissió. Aquest estudi se farà ab las varietats existents en lo viver provincial de Ripollet y ab altres que se n' esperan.

Creyém acertat l' acort, donchs que segurament reportará molts datos al problema filoxérich.

Patatas pera llevar.—Essent d' oportunitat, devém indicar als quins puga convenirlos, que de diferents análisis fets ultimament per Mr. Anduard, director de la estació agronómica de la Loire Inferieure, resulta que las patatas petitas y mitjanas son mes ricas en ázoe, ácit fosforich y potassa que las mes grossas, y per lo tant aquellas son las que deuen emplearse com llevar. Las mes grossas portan major cantitat de substancia alimenticia, lo qual sería un argument á son favor si no resultessin mes caras per la grandaria.

La práctica, donchs, de partir en dos ó mes trossos las patatas grossas y usarlas com llevar, no te pas defensa.

IMPRENTA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, MOLAS, 31.—BARCELONA.